

RAD U TEČAJEVIMA NJEMAČKOG JEZIKA ZA ODRASLE POLAZNIKE I OMLADINCE U CENTRU ZA UČENJE STRANIH JEZIKA U ZAGREBU

Dugi niz godina nakon osnivanja Centra za učenje stranih jezika u Zagrebu organizirani su u njemu intenzivni tečajevi stranih jezika isključivo za odrasle polaznike. Ono što je ovu školu razlikovalo, a i danas razlikuje, od ostalih škola sličnog tipa, upravo je intenzivnost kojom polaznici pohađaju nastavu. Nastava se održava triput tjedno po tri sata. Tako velik broj nastavnih sati omogućuje da se gradivo jednog stupnja, predviđeno za oko 170 sati, obradi u jednom semestru. Sedamdesetih godina počeo je rasti interes mlađih polaznika (srednjoškolaca i studenata) za tečajeve u Centru. Oni su jezik koji inače uče u redovnoj školi ili na fakultetu željeli učiti intenzivnije, ili su pak htjeli učiti neki drugi strani jezik. Budući da su tečajevi s devet sati nastave tjedno bili neprimjereni ovom uzrastu (prvenstveno srednjoškolicima), Centar je bio prisiljen da, govoreći jezikom ekonomije, zbog povećane potražnje poveća svoju ponudu. I tako su 1973. prvi put otvoreni tečajevi za srednjoškolce i studente. Za njih se nastava održava dvaput tjedno po dva sata, a vrijeme održavanja prilagođeno je njihovom redovnom školovanju. U obje vrste tečajeva radi se po istim udžbenicima. Gradivo jednog stupnja, koje se u tečajevima odraslih polaznika obradi u jednom semestru, obrađuje se u ovim tečajevima tokom cijele školske godine.

Nekoliko godina predavala sam istodobno u obje vrste tečajeva i često vodila isti stupanj s odraslim polaznicima, odnosno sa srednjoškolicima i studentima. Radeći tako mogla sam primijetiti određene osobitosti rada s odraslim polaznicima s jedne strane, te s mlađim uzrastom s druge strane. Osvrnut ću se ovdje samo na neke od njih.

Već sam spomenula da se u obje vrste tečajeva obradi isto gradivo, ali se u tečajevima za omladince održi oko 20 školskih sati manje. Odmah se nameće pitanje kako se to postiže. Kada bismo mogli jednom riječju obuhvatiti osnovna obilježja rada s omladincima, tada bi trebalo reći da se s njima sve odvija brže. To omogućuje da se u nekim fazama nastave uštedi vrijeme. Velika ušteda vremena postiže se pri eksplikaciji nove lekcije. Sve lekcije naših udžbenika snimljene su na vrpce i uz većinu postoji dijafilm, pa se prilikom uzimanja nove lekcije koriste magnetofon i projektor. Pri uobičajenoj eksplikaciji polaznici čuju cijeli tekst lekcije, a zatim za izvornim govornikom ponavljaju misaone cjeline ili cijele kraće rečenice. Pritom nastavnik objašnjava nove riječi i pitanjima provjerava je li shvaćeno značenje. Kad se tako prođe cijeli tekst lekcije, slijedi pisanje novih riječi na ploču i na kraju objašnjenje nove gramatičke jedinice. U radu s omladincima ne tražim od njih da ponavljaju tekst lekcije za izvornim govornikom. Oni mnogo lakše nego odrasli usvajaju prozodiku te je dovoljno da čuju kako se pojedine riječi izgovaraju i intonaciju rečenice, a budući da odmah postavljam pitanja na sadržaj, učenici kroz odgovore zapravo ponavljaju tekst lekcije. Nove riječi pišem na ploču paralelno s objašnjavanjem značenja te tako također dobivam na vremenu. Ušteda vremena pri eksplikaciji postiže se i time što omladinci u

pravilu jedan dio riječi koje su u toj lekciji nove (nisu se u udžbeniku pojavile do te lekcije) zapravo već znaju, bilo aktivno ili pasivno, pa ih ne treba pisati na ploču. Te riječi učenici najčešće usvoje kroz rad s dodatnim materijalom, kojeg nastavnik priprema i donosi da bi određene lekcije učinio zanimljivijim i prikladnijim za mlađe polaznike. Dodatni materijal često su tekstovi u kojima učenici susreću dio riječi koje se kasnije javljaju u udžbeniku kao nove. Tako se npr. na drugom stupnju u lekciji pod naslovom »An der Adria« kao nove javljaju riječi Strand, Wald, segeln, Boot, Segelboot, in der Sonne liegen. Gotovo je sigurno da su učenici sve te riječi već prije susreli i neke aktivno upotrebljavali.

Također treba spomenuti da skoro uvijek jedan dio učenika u grupi uči njemački jezik istodobno u redovnoj školi, te tako određene riječi i izraze susreću u svojim udžbenicima.

Čini mi se također da mladi i u svoje slobodno vrijeme dosta dolaze u kontakt sa stranim jezikom. Oni npr. često slušaju tekstove pjesama. Iako ovo vrijedi u prvom redu za engleski jezik, posljednjih godina ima dosta i njemačkih grupa i pjevača koji su popularni kod mladih. Mlađi polaznici kupuju i neke ilustrirane časopise, mnogi dobiju u svojoj školi ili u našem Centru časopis »Jugendscala«, često imaju prijatelje u inozemstvu s kojima se dopisuju, sve više pohađaju tečajeve njemačkog jezika u inozemstvu itd. Kod odraslih, ako uopće postoji neki kontakt sa stranim jezikom, onda su to pretežno poslovna pisma i teleksi i eventualno poslovni razgovori. Prema tome i rječnik koji oni susreću vrlo je specifičan i često neupotrebljiv u svakodnevnoj komunikaciji.

Kad se ponavlja lekcija nastojim također dobiti na vremenu. Dovoljno je da se sadržaj lekcije prođe jednom pomoću pitanja i zatim pomoću dijaloga po ulogama. Tražiti da se dijalog ponovi nekoliko puta, da bi više učenika došlo na red, nije uputno. To unosi određenu monotoniju, a mlađi se inače teže koncentriraju dulje vrijeme na jednu aktivnost. Odraslim polaznicima najčešće treba cijeli sat da odgovore na pitanja uz sadržaj lekcije i da ponove dijalog po ulogama — oni mnogo sporije reaguju na pitanja (često treba ponoviti pitanje), sporije i teže izgovaraju, treba im više vremena da isprave grešku.

Na kraju treba reći da se i tumačenje odnosno usvajanje nove gramatičke jedinice kod mladih odvija brže, budući da se oni mnogo bolje snalaze u osnovnim gramatičkim pojmovima nego odrasli polaznici. Stekavši određeno iskustvo primijetila sam da se postepenim uvođenjem nekih gramatičkih problema može olakšati i ubrzati njihovo usvajanje. Nastavnik može navesti učenicima da bez posebnih iscrpnih objašnjenja koriste neku gramatičku konstrukciju i prije nego se ona pojavi u udžbeniku. Kasnije, kad se dođe do tog gradiva, potrebno je mnogo manje vremena i truda da se ono usvoji. Dobar primjer za ovo su razni tipovi zavisnosloženih rečenica koji se u udžbeniku javljaju u određenim vremenskim razmacima. Međutim kad se polaznici susreću s prvim tipom zavisnosložene rečenice (u našem udžbeniku su to »weil-Sätze«), upoznaju odmah i obilježja koja su karakteristična za sve ostale tipove rečenica (karakteristični veznik i položaj glagola).

Budući da se u razgovoru često nameće potreba da se upotrijebe neke zavisne rečenice i prije nego se pojavljuju u udžbeniku (daß-Sätze, indirekte Fragesätze), nema razloga da ih polaznici ne upotrebljavaju. Samo ih upozorim na veznik, podsjetim na položaj glagola i tražim da ih upotrebljavaju.

Kada kasnije dođemo do te gramatičke jedinice nije više potrebno neko dugo pisanje po plaći i uvježbavanje drill-vježbama. Vjerujem da se ovo može raditi i s odraslim polaznicima, mada je sigurno da bi oni teže samo spontano nešto prihvatili i upotrebljavali. Sigurno bi tražili objašnjenje, postavljali niz pitanja, a time se već troši vrijeme i gubi željeni efekt.

U ovom članku govorila sam o nekim aspektima rada s mlađim polaznicima i samo naznačila probleme nastave stranih jezika za odrasle, čemu svakako treba posvetiti više prostora.